



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis lesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

19. Fideisuccess. in Ternate, & Baciano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

mebant, ab hoc Præfectus armorum Henricus Sa cum classe valida Molucum adiit sed commodum inermi, & placido, nedum incruento tractatu res omnis confecta est: legatos à Mauris illico accepit, quibus rogabatur ne ulterius tenderet, in Christianorum securitatem, & tutelam si venisset, Societatis Patribus curandam permetteret qui plus essent ad eam candore agendi, & amore, quam ipse armis effecturi; quod ita uti sponderant euenit, Galelea dumtaxat excepta, pago multis incolarum millibus frequenti, sed Mauris aliquanto pluribus quàm Christianis quos proinde illi tanta violentia diuexarant, ut ad Mahometem illos adigerent, nunc discessionis sacrilegæ pœnitentiæ ducti veniam poscebant, ad quam erant à Mauris necessario separandi ne iteratis illorum iniuriis reuoluerentur in apostasiam, arma ita que Henricus dum expedit, ut Christianos à Mauris expediat, diuino consilio euentum res nacta est omni opinione, ac voto meliorem. Obtinebat pagum Dynasta Maurus, Tioliza nomine, vir inter suos princeps, & seclusa sectæ superstitione satis probus: is petito Henrici affatu, interrogauit ecquonam aliò spectarent eius arma, quàm ut Christianis suis redonaret pristinam religionis libertatem? respondit Henricus, id vnum, se agere. Cui Maurus, spero te, ait, fore huius optati non modo competentem, sed alterius quoque optabilioris; iam enim Patrum alloquio diuinitus incitus, Christianismi desiderio tenebatur. Intra oppidum regressus concionem populi aduocat; & suos seorsim ex edito compellans Saracenos; Pridem sibi compertum asserit; certò nusquam alibi securitatem esse sempiternæ salutis, nisi vna in lege Christiana; sibi tunc, serius licet, fixum animo esse illam profiteri; qui secum sentirent, parique ad eam studio ferrentur, ad se accederent; seiunctim reliquantisper confisterent. Dixerat, statimque læta omnium & concors ad murmuratio adplausit inuitanti, ac velut vnumquemque manu Deus ad illum traheret, omnis vltro ad illum populus concessit. Ad quem mox ita magnificè de religione Christiana dixit, ut esset perspicuum verba illi eodem à spiritu suggeri qui pectus illius diuino suo lumine implerat. Clausit vero sermonem, vetans sui gratia, vel metu, ad baptismum quemquam accedere; sed ob solam animæ salutem, sponte, ac libere; nam si quis deinde abiectam Maurorum sectam resumeret, omnino capite luiturum: atque hic faustis omnium vocibus, & consensu probata admissaq; lex Christiana, cum adiunctis deinceps aduersus desertores pœnis, ita ex diuiso in Mauros, & apostatas populo, vnus in Christum coaluit populus, nostri conciliandis his cum Ecclesia, aliis baptizandis extemplo manum admouerunt. Præire omnibus ad Sacrum fontem Tioliza voluit, secuta nobilitas, demumque ad vsque infimum populus, & proletarij; vniuersi autem exinde in posterum ut religionis eiusdem, sic patris concordie vinculo colligati.

19.
Fidei success.
in Ternate,
& Baciano.

Ternate similiter negotium fidei prospere gerebatur, haud quidem adeo eius urbis bono, quam adiacentium insularum: tyranni Aëij, perfidiosi & Mahometaniferus timor, Ternatenfes à fide auertebat, si quem

Patres

Patres Christo lucrarentur, hunc ut fidem baptismo propalasset, mox bonis, aut vita impius euertebat: sed enim videbatur Deus Reges procul magnos, virosque Principes Ternatem accersere ad diuinum fontem sub tyranni oculis subeundum, ut vel eorum auctoritate domaretur; vel pergens furere in legem Christianam, ad speculum Principum externorum, illam domi suæ ambientium, indignatione rumperetur. Horum fuit toparcha oppidorum quinque, Bunguæ Regis Tidorensis cognatus, & cliens, vir bello acer, & qui classem Tidorensis in Maurenles, & Molucenses Christianos, annis proximis duxerat. Bello captus, cernensque Ternate, diuersissimam à probris impurissimi Mahometis Christianorum vitam; & P. Mascareniam sapius audiens Christiana docentem mysteria, cum esset cordatus, & ingeniosus, persuasus est non ægere ut Christo nomen daret, & post idoneam catechesim, festo Apostoli Andreae (ex quo est deinceps nominatus) beato fonte ablatus est. Quanto tyranni Arij dolore, rabies prodidit qua solitis fraudibus contendit, suspectum Henrico facere, ut compedibus onustus Goam ne quid posset mouere portaretur: sed defendendæ ab eo calumniæ tam multa Patres ab Henrico rogati exposuere argumenta, ut Regis impij molitiones disiecerint: accedebatque his etiam ab Andreae moribus defensus melior, adeo erat ab eo qui fuerat diuersus, ut si foret in media nauis educatusque Christianitate: cuius fuit exempli tanta vis, ut ex proceribus regiæ Tidorensis, sex primarij venerint, eodem lauacri vitalis beneficio potituri: eam præclari facinoris nouitas Ternate, & Tidore fidei Christianæ consciuit æstimationem, & amorem, ut inclinaret in eam vtraque insula, nisi duorum optimatum intercessisset aduentus præceps: summæ rei curam hi gerebant pro Rege Tidoris, nondum publicis maturo, timebantque hostiles in regnum, saracenorum inimicitias, & incursum undequaue bella si à Mahomete ad Christum transisset. Quare id magnopere agebant ut sex illi nobilitatis primariæ, Christiani Baptismi vel propositum mutarent, vel sustinerent aliquandiu dum Rex adolescens in regno potentior, stabiliorque constitisset: causam arcis Præfectus quem super ea interpellauerant, prudenter ad Patres reiecit, penes quos esset sacrorum iudicium; quod ij optimum censuissent, sibi quoque id probatum iri. Egere illi cum Patribus, sed euentu planè ceptis contrario: nam paulatim edocti, ad immortalis animi salutem quantum referret: esse vel non esse Christianum; sic persuasi sunt viri sapientes, non modo ut vltro sex procerum gratularentur proposito, quod disturbaturi aduenerant; sed pollicerentur etiam se rebus in regno stabilitis, Regem & populum inducturos ad Sanctum & nobile Christi iugum, repudiato Mahomete. Festo itaque cultus omnis, cantusque apparatu celebratus est dies in Christo natalis, sex procerum, multo, & læto cum fragore cannarum naualium, quibus vnâ quatiēbatur Arij animus, præsertim aliquot post diebus, cum instaurata est eius pompæ magnificentia, duorum aduentu Regis Tidoris fratrum, qui Ternate

nate à Patribus fonte Sacro abluti spem magnam fecerant fore ut Rex frater idem breui prætarer, cum iam propensis in Christum studiis inclinaret. Sed vulpinabatur ad hæc scelestus Aërius, simulabatque se sibi plurimum horum Principum honore, & conuersione gratulari, gratulatusque hoc ipsum Patri Mascarenæ, simul petenti amplissimam tribuit promulgandi Evangelij copiam, addens se quoque cum filiis fore assiduam illius auditorem; cum interea perfidus, tum eius clam machinaretur, tum Christianorum perniciem, propagaretque armis Mahometem inter insulas Amboini. Ac ne quidem Ternate sic dissimulabat perfidiam ut verbis facta satis obtegeret. Ternatem miserat Rex Bengajj, seu proprium, ut quidam seu fratris filium ut alij scripsere, regni sui futurum hæredem, ut religione utraque Christianorum, & Maurorum diligentius inspecta & liquido agnita sibi deligeret, quam comperisset dilucidè alteri præferendam, dein vel Christianus ex baptismo, vel ex circumcissione Maurus, in regnum rediens, illud secum aut Christo integrè, aut Mahometi manciparet.

Hic legem utramque de vita primum & moribus æstimans; tum Calcigibus de Mahometana seorsum auditis, de Christiana seorsum Patribus, Christianæ se prudens iuuenis addixit penitus, tanto indignantis Aërij dolore ut se in omnia verterit quò ab mente iuuenem dimoueret, quæ ut sensit ab se in cassum satagi, destinat ad Regem Bengajj legatos, qui Principi suo natorum maximo, filiam ipsius peteret uxorem, & quidem dote non alia quam regnum suum ex Mahometi placitis iuberet viuere: frigidò responso petitionem Rex elusit, acturum se de illis nuptiis, & illa dote cum Rege Baciani, quod is author fuisset præstiturum: Sed enim à Rege valde Christiano, expectari quid posset commodum execrabili sectæ Mahometis? eo potissimum tempore quo è nostris duo Aluares & Ozorius cognomento uterque Ferdinandus religiosæ virtutis norma spectabili, & concionibus immenso numero Christi gregem augebant. Cuius incrementi tam illustris impatientia, Regina Calciges (quæ Rege filio Christianum professo retinuerat Mahometem) insalutata illa in montes secesserint, ne probrosam illam sectæ suæ dissipationem, coram cernere cogerentur; interrogati enim à suis cur vagi, & ab aula procul: disertè falsi sunt Calciges vnus Christiani (erat is Aluares) ad sanctimoniam se erubescere; ad Conciones vero alterius tam multos ad Christum desuere, ut mallent profugi ab aula & oculis hominum degere quam legis suæ ruinam spectare præcipitem. Nec tantum valuit iteratis sæpe promissis & precibus Regina, ut de aula sponderent repetenda, nisi si forte, duo illi è nostris iuberentur è Baciano facessere: prorsus vero ut erant Mahometi suo obstinatissimè addicti, iure conspectum mortalium vitabant, ut quibus iam lex Mahometica tantæ esset execrationi; quanto Christiana lex pretio, & honori sanè illic quorundam è nostris aduentu ex India, cognito, & applicuisse illos ad fauces sinus ab vrbe primaria aliquantum remotas, confluit longis agminib' 99

agminibus secundum flumen cum ramis, & cantibus populus, more illorum appulsum celebrans; & tenaciores erroris veteris octingenti; breui quoque & ipsi, baptismo expiati, ad Ecclesiam accesserunt. Sed nihil æque Calciges fugauit vt factum Aluaris generosum, & forte; quo Regis sepulti effodi ossa iussit, quod Mahometis sectator obijisset, projicique in campum inhumata; fanum vero vbi iacuerant, in Christianorum sacram ædem conuerti, rege filio tam lubenter, & palam probante vt diceret, videri sibi, tunc demum cœpisse, liquido esse Christianum; adplaudente vero tantopere populo, vt festis diebus idem templum, concursu, virore arborum, & florum odoribus qua poterat elegantia frequentaret. Iam beneficia quibus supra morem, ac modum stabiliebat Deus neophytorum fidem erant assidua. Mauræ anus duæ ex morbo depositæ, mori optarunt Christianæ; quæ dum salutari tinguntur lauacro conualescunt, adolescentes duo ab ipsomet parente ad baptismum oblati, mox acutissima corripiuntur febri, dæmone in iis pœnitentiam baptismi, horrorem & metum in aliis mouente; At hi aquæ Australis sorbitiuncula à Patre Aluare porrecta persanantur.

Quamuis autem fundendæ latius in regna fidei quæ illam susceperant nostrorum magnopere obeffet paucitas, cogenturque ad illa peragrandam perpetuo in procinctu esse, pergebat tamen diuina largitas eò illis nouos aditus pandere, vbi nihil vnquam de Euangelio auditum, præter morum famam, vitæque innocentis quam neophyti viuerent. Vel de vna solum earum insularum quæ nostros flagitabant, vt per eos abluta adscriberentur Christianis, scribit ex Patribus qui tum illic agebant, centum & iis plures ex quibus constabat Conimbricense Collegium, si adessent, operosè in ea occupatum iri; eorum tamen partem vel mediam sat fore ad omnes insulas centenis inde abiunctas leucis breui Ecclesiæ finibus addendas quanquam essent prope innumerabiles. Porro inter illas quæ missis publice Ternatem legatis nostros accersiebant, à quibus admitterentur ad baptismum fuere illæ Xauerio tam desideratæ Celebis insulæ, quarum vna Macazar nomine, milliarium ambitu sexcentorum sub æquinoctij linea ad occasum Molucarum iacens, nec ab iis dierum duorum nauigatione longius distita. Huius piæ postulationi supremus armorum Præfectus Henricus, eò procliuius annuendum putauit, quod tum sua priuatim nonnihil interesset, tum rei Lusitanicæ communis oram illam scrutari. Duobus ergo nauigijs armato milite validè instructis aduersus Maurorum piraticam toto illo grassantem Oceano, Patrem Iacobum Magallianem imponit, sibi à Rectore designatum, & ex Amboino recens illuc reuectum. Quod vbi resciiuit Aërius, prope in rabiem dolore actus est. Classem enim illuc instruebat potentem præficiēbatque illi Babum natorum maximum, vt Celebis populos circumcissioni, & Alcoranno subijceret, videns igitur sibi præoccupata consilia familiaribus nisus est fraudibus aliquid turbare: sparsit in vulgus conspectum in mari validum Celtiberorum exercitum, insulas sigillatim velur otiose varias percurfare; ignorari

10.
Reges duos
in Celebis
baptizat Ma-
gallianes, &
multos po-
pulos.

autem